

HRVATSKI INSTITUT ZA POVIJEST – ZAGREB
PODRUŽNICA ZA POVIJEST SLAVONIJE, SRIJEMA I BARANJE
– SLAVONSKI BROD

PLAN RADA ZA 2020. GODINU

Sadržaj:

- I. Uvod
- II. Znanstveno-istraživačka djelatnost
- III. Izdavačka djelatnost
- IV. Ostale djelatnosti

I. Uvod

I. 1. Osnovno o djelatnosti

Podružnica za povijest Slavonije, Srijema i Baranje, kao sastavnica Hrvatskog instituta za povijest, utemeljena je s glavnim ciljem da se u njoj, suvremenim metodama povijesne znanosti i znanstvenog istraživanja, unapređuju i obogaćuju znanja o prošlosti triju povijesnih pokrajina na području sjeveroistočne Hrvatske – Slavonije, Srijema i Baranje.

Navedeni se zadatak u Podružnici ostvaruje individualnim i timskim istraživačkim radom. Počevši od 2014. timska znanstvena istraživanja u Hrvatskoj financiraju se primarno putem projekata Hrvatske zaklade za znanost (HrZZ). Od 1. lipnja 2015. do 31. svibnja Podružnica je vodila vlastiti istraživački projekt ugovoren s HrZZ, pod naslovom "Od prašuma do oranica: povijest antropizacije šuma u Slavoniji od srednjeg vijeka do početka 20. stoljeća" (voditelj dr. sc. Robert Skenderović). U 2020. godini Podružnica namjerava prijaviti na natječaj Zaklade barem jedan novi istraživački projekt.

Pojedini znanstvenici iz Podružnice uključeni su u provedbu istraživačkih projekata koje je HrZZ ugovorila s matičnim dijelom Hrvatskog instituta za povijest: "Europski korijeni moderne Hrvatske: transfer ideja na političkom i kulturnom polju u 18. i 19. stoljeću" (voditeljica dr. sc. Vlasta Švoger, projekt počeo s radom u listopadu 2018), na kojem iz Podružnice sudjeluju dr. sc. Dinko Župan i dr. sc. Marijan Šabić.

Trenutno su u postupku vrednovanja dva nova projekta HrZZ na kojima su suradnici dr. sc. Miroslav Akmaž i asistent-doktorand Josip Parat.

Osim projekata financiranih putem HrZZ, znanstvenici iz Podružnice sudjeluju u realizaciji nekoliko projekata u okviru programa istraživačkih projekata Hrvatskog instituta za povijest. To su:

a) dvogodišnji istraživački projekt “Izvori za povijest Slavonije, Srijema i Baranje od srednjeg vijeka do 20. stoljeća” (započet 1. 10. 2019). Voditeljica projekta je dr. sc. Suzana Leček, a suradnici dr. sc. Stanko Andrić, dr. sc. Marija Karbić, dr. sc. Milan Vrbanus i Ivan Milec, mag. hist.;

b) dvogodišnji istraživački projekt “Odabrane teme iz političke povijesti (1890.-1929.): stranke, osobe, događaji” (započet 1. 10. 2019), čiji je voditelj dr. sc. Stjepan Matković, a suradnik iz Podružnice je dr. sc. Mato Artuković;

c) dvogodišnji istraživački projekt “Hrvatsko istočno pogranje pred izazovima ratova i migracija od Mira u Srijemskim Karlovcima do Domovinskog rata” (započet 1. 10. 2019), čiji je voditelj dr. sc. Mario Jareb, a suradnik iz Podružnice je dr. sc. Robert Skenderović.

Napokon, uz navedene tematske projekte, Podružnica sudjeluje i u realizaciji znanstvenih istraživanja predviđenih “Strateškim planom Hrvatskoga instituta za povijest 2019.-2023.” te “Strategijom znanstvenog rada i razvoja Podružnice 2019.-2023.” (dostupno na: http://hips.hr/wp-content/uploads/2012/12/Strategija_Podruznice_HIP-2019-2023fine.pdf).

Uz individualni i timski projektni istraživački rad te objavljivanje njegovih rezultata, Podružnica se bavi i drugim oblicima organizacije znanstvenog i znanstvenopopularizacijskog rada, kao što su znanstveni skupovi, okrugli stolovi, javna predavanja, promocije znanstvenih izdanja.

Napokon, Podružnica od svojih početaka razvija bogatu izdavačku djelatnost.

Tijekom 2020. godine Podružnica namjerava nastaviti sa svim navedenim oblicima svoje djelatnosti.

I.2. Broj zaposlenih i financiranje

U Podružnici u trenutku izrade ovog godišnjeg plana ima ukupno 17 zaposlenih, a od 1. 12. 2019. bit će 18 zaposlenih, od kojih 13 u neposrednoj znanstvenoj djelatnosti.

Prema stupnju stručne i akademske naobrazbe, sadašnja struktura Podružnice je sljedeća: 9 doktora znanosti, 6 zaposlenih s visokom stručnom spremom i 2 zaposlena sa srednjom stručnom spremom. Prema ustroju radnih mjesta, u Podružnici u ovom trenutku radi: 9 stalno zaposlenih znanstvenika (u zvanjima od znanstvenog suradnika do znanstvenog savjetnika u trajnom zvanju), 2 asistenta, 2 stručna suradnika u sustavu znanosti i 4 radnika u stručnim službama i pomoćnim poslovima (knjižničarka, tajnica, voditeljica računovodstva, domar). Od 1. 12. 2019. bit će zaposlen još jedan stručni suradnik u sustavu znanosti.

U Ugovoru o financiranju Podružnice (od 21. 6. 1996.), članak 2 glasi: “Grad Slavonski Brod i Županija brodsko-posavska preuzimaju obvezu osiguranja 50% novčanih sredstava (sada su ta ukupna predviđena sredstva 850.000 kn godišnje) potrebnih za podmirenje troškova rada Podružnice”.

Prema međusobnom dogovoru i višegodišnjoj praksi Grada i Županije, navedena se ugovorna obveza dijeli tako da Grad osigurava 40 %, a Županija 60 % ukupne zajedničke obveze. To znači da, u skladu s navedenim člankom Ugovora, za rad Podružnice Grad Slavonski Brod treba osiguravati 340.000,00 kn godišnje, a Županija brodsko-posavska treba osiguravati 510.000,00 kn godišnje. Sva ostala financijska sredstva potrebna za rad Podružnice osigurava Ministarstvo znanosti i prosvjete.

II. Znanstveno-istraživačka djelatnost

II.1. Pojedinačni planovi rada

U neposrednoj znanstvenoj djelatnosti radit će 13 zaposlenika Podružnice (9 stalno zaposlenih znanstvenika, 2 asistenta, 2 stručna suradnika u sustavu znanosti).

1. dr. sc. Mato Artuković, znanstveni savjetnik

Glavna tema istraživanja: *Politička povijest i hrvatsko-srpski odnosi u kasnijem 19. i u ranom 20. stoljeću; Izdavanje građe iz Arhiva obitelji Brlić*

Suradnik istraživačkog projekta HIP "Odabrane teme iz političke povijesti (1890.-1929.): stranke, osobe, događaji"

Za navedeni projekt HIP priredit će za tisak govore Josipa Franka, predsjednika Čiste stranke prava 1896-1909. Zajedno s M. Orban Kljajić dovršit će i predati u tisak drugu knjigu korespondencije braće Ignjata i Andrije Torkvata Brlića (serija *Građa iz Arhiva obitelji Brlić*, knjiga 2). Sudjelovat će na znanstvenom skupu „Dani dr. Franje Tuđmana“ u Velikom Trgovišću. Istraživat će u arhivima i knjižnicama u Zagrebu, Beogradu i Slav. Brodu.

2. dr. sc. Suzana Leček, znanstvena savjetnica u trajnom zvanju

Glavna tema istraživanja: *Hrvatski kulturni identitet i ideologija seljačkog pokreta u međuratnom razdoblju*

Voditeljica istraživačkog projekta HIP "Izvori za povijest Slavonije, Srijema i Baranje od srednjeg vijeka do 20. stoljeća"

Objavit će knjigu "*Bog čuva Jugoslaviju*" – *Ikonografija na novčanicama Kraljevine SHS / Jugoslavije* (suaautor V. Geiger). Uredit će i predati u tisak 7. svezak nove sinteze *Povijest Hrvata* (izdanje MH). Za navedeni projekt koji vodi priređivat će izvornu građu *Dnevnik Karla Dieneša*. Pisat će rad za zbornik skupa *Bugarsko-hrvatske znanstvene, kulturne i duhovne veze*. Sudjelovat će na VI. kongresu hrvatskih povjesničara (Rijeka). Sudjelovat će u radu Matičnog odbora za humanističke znanosti, HNOPZ-a i Društva za istraživanje povijesti žena "Klio".

3. dr. sc. Stanko Andrić, znanstveni savjetnik

Glavna tema istraživanja: *Slavonija, Baranja i Srijem u razvijenom i kasnom srednjem vijeku*

Suradnik istraživačkog projekta HIP "Izvori za povijest Slavonije, Srijema i Baranje od srednjeg vijeka do 20. stoljeća"

Objavit će knjigu *Bazilijanski i benediktinski samostan sv. Dimitrija u Srijemskoj Mitrovici*. Za projekt na kojem je suradnik pripremat će knjigu izvorne građe *Čudesu sv. Ivana Kapistrana* (napuljski rukopis zbirke iz 1460). Pisat će priloge za razne zbornike održanih skupova: o ugarsko-hrvatskim pohodima protiv Napuljskog kraljevstva u 14. stoljeću; o Podunavlju u zapisima hodočasnika i križara do kraja 11. stoljeća; o ilustriranim dunavskim putopisima 16. i 17. stoljeća. Za 2. sv. Matičine *Povijesti Hrvata* napisat će poglavlje o donjem međurječju Drave i Save u 12-14. stoljeću. Sudjelovat će na znanstvenom skupu *Baranja kroz povijest* (Osijek - Slavonski Brod), skupu o franjevcima u Vukovaru (Vukovar) te na VI. kongresu hrvatskih povjesničara (Rijeka). Uredit će časopis *Scrinia Slavonica* sv. 20

(2020) i obavljati poslove voditelja Podružnice, uključujući izdavaštvo i organizaciju godišnjega znanstvenog skupa.

4. dr. sc. Miroslav Akmadža, znanstveni savjetnik

Glavna tema istraživanja: *Položaj Katoličke crkve u Drugom svjetskom ratu i u komunističkoj Jugoslaviji*

Objavit će knjigu arhivske građe *Crkva i država: Dopisivanje i razgovori između predstavnika Katoličke crkve i komunističke državne vlasti u Jugoslaviji*, sv. 5: 1969-1972. Dovršit će pisanje knjige *Franjo Kuharić i komunisti*. Započet će rad na knjizi izvora za povijest Đakovačke biskupije u komunizmu (suautorica S. Josipović). Objavit će radove u raznim zbornicima održanih skupova: o *Glasu Koncila* i njegovim zabranama; o Krunoslavu Draganoviću i komunizmu; o samostanu i župi Humac-Ljubuški. U časopisu će objaviti rad o Katoličkoj Crkvi u izvještajima komunističkih tajnih službi, te 2 poglavlja u 7. svesku nove sinteze *Povijest Hrvata* (izdanje MH). Izlagat će na odabranim skupovima i surađivati u nastavi na Hrv. katoličkom sveučilištu i dr.

5. dr. sc. Marija Karbić, viša znanstvena suradnica (zvanje: znanstvena savjetnica)

Glavna tema istraživanja: *Plemstvo i gradska društva u Slavoniji u srednjem vijeku*

Suradnica istraživačkog projekta HIP “Izvori za povijest Slavonije, Srijema i Baranje od srednjeg vijeka do 20. stoljeća”

Pisat će knjigu o obitelji u gradskim naseljima dravsko-savskog međurječja u srednjem vijeku i radove o drugim temama iz urbane povijesti (odnos gradske i središnje državne vlasti, redovničke zajednice u gradovima). Za navedeni projekt HIP priredit će knjigu izvorne građe za povijest obitelji Berislavić. Uz to će istraživati povijest plemstva i povijest viteških redova. Pripremat će HAZU-ovo izdanje zbirke izvora *Acta Croatiae potissimum ecclesiastica* iz ostavštine Euzebija Fermendžina. Surađivat će na projektu International Medieval Bibliography. Obavljat će redovite poslove predsjednice Znanstvenog vijeća Instituta.

6. dr. sc. Robert Skenderović, viši znanstveni suradnik (zvanje: znanstveni savjetnik)

Glavna tema istraživanja: *Demografska povijest Slavonije i Bačke u 18. i 19. stoljeću; povijest okoliša u Slavoniji*

Suradnik istraživačkog projekta HIP “Hrvatsko istočno pograničje pred izazovima ratova i migracija od Mira u Srijemskim Karlovcima do Domovinskog rata”

Pisat će knjigu *Slavonski hrast – od prašume do svjetske slave*. Napisat će radove za razne časopise i zbornike: o nacionalnoj ideologiji u udžbenicima podunavskih Hrvata u 19. stoljeću; o ekohistoriji Brodske Posavine u novom vijeku; o *Wasserburgu* kao tipu utvrde u Slavoniji u srednjem i ranom novom vijeku. Sudjelovat će na skupovima s temama iz područja demografije i ekohistorije. Istraživat će u Beču, Budimpešti, Zagrebu i Bologni (zbirka L. F. Marsiglija).

7. dr. sc. Milan Vrbanus, viši znanstveni suradnik

Glavna tema istraživanja: *Gospodarska povijest Slavonije u 18. stoljeću*

Suradnica istraživačkog projekta HIP “Izvori za povijest Slavonije, Srijema i Baranje od srednjeg vijeka do 20. stoljeća”

Transkribirat će iz rukopisa tekst knjige *Zapisnik Franjevačkog samostana u Našicama, knjiga IV (1843-1864.)* i za istu knjigu pisati popratne priloge. Objavit će kao urednik zbornik skupa *Vino i vinogradarstvo u povijesti Slavonije, Srijema i Baranje*. Pripremat će monografiju *Gospodarstvo našičkog vlastelinstva od oslobođenja od osmanske vlasti do urbara Marije Terezije (1756.)*. Objavit će priloge u katalogu izložbe *Baština obitelji Eltz u Vukovaru* i u zborniku *Donji Andrijevci kroz povijest*. Za projekt na kojem je suradnik pisat će radove o prihodima i rashodima Virovitičke županije u prvim godinama postojanja županije i rad o demografiji katoličkog stanovništva u župama našičkog kraja u 18. st. Istraživat će u arhivima u Zagrebu, Osijeku i Našicama.

8. dr. sc. Dinko Župan, viši znanstveni suradnik

Glavna tema istraživanja: *Školstvo i naobrazba u Slavoniji u 19. stoljeću*

Suradnik istraživačkog projekta HIP i HrZZ ““Europski korijeni moderne Hrvatske: transfer ideja na političkom i kulturnom polju u 18. i 19. stoljeću”

Pisat će knjigu *My book record: praksa čitanja Dore Pjeačević kao oblik samoobrazovanja*. Za časopis i zbornik skupa pisat će radove o praksama čitanja Dore Pejačević i Vilme Vukelić te o autobiografiji Mijata Stojanovića kao izvoru za kulturnu povijest. Objavit će prilog o povijesti školstva u zborniku *Donji Andrijevci kroz povijest*. Sudjelovat će na VI. kongresu hrvatskih povjesničara (Rijeka) i na međunarodnom skupu o povijesti školstva u Švedskoj. Istraživat će u knjižnicama i arhivima u Zagrebu, Osijeku i Našicama.

9. dr. sc. Marijan Šabić, znanstveni suradnik (zvanje: znanstveni savjetnik)

Glavna tema istraživanja: *Hrvatsko-češke i hrvatsko-slovačke kulturne i književne veze u 19. i ranom 20. stoljeću*

Suradnik istraživačkog projekta HIP i HrZZ “Europski korijeni moderne Hrvatske: transfer ideja na političkom i kulturnom polju u 18. i 19. stoljeću”

Objavit će kao urednik zbornik radova *Donji Andrijevci kroz povijest*. U časopisu *Slavia* objavit će rad “Hrvatski pogledi u Bosnu 1842-1879”. Za časopis i zbornik skupa pisat će radove o utjecaju Matije Mesića na stvaranje sveučilišta u Zagrebu te o Svetozáru Hurbanu Vajanskom i časopisu *Vienac*. Obavljat će redovite poslove tajnika časopisa Podružnice.

10. Josip Parat, prof., asistent

Glavno područje rada: *Antička povijest južne Panonije*

Pohađat će Poslijediplomski doktorski studij arheologije (Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu) i ondje pripremati interdisciplinarnu doktorsku disertaciju “Obiteljski odnosi na rimskim nadgrobnim natpisima iz Donje Panonije”. Uredit će i pripremiti za objavljivanje zbornik skupa *Dunav u hrvatskoj povijesti i kulturi*. Pripremat će knjigu komentiranih grčkih literarnih izvora za povijest antičke južne Panonije. Prevodit će izabrana poglavlja iz knjige M. P. Katančića *Orbis antiquus ex Tabula itineraria*. Vodit će studentsku latinističku radionicu u sklopu manifestacije Dani Matije Petra Katančića (Valpovo). Planira još jedan jednomjesečni istraživački boravak na École française de Rome (Rim).

11. Ivan Milec, mag. hist., asistent

Glavno područje rada: *Politička i društvena povijest Slavanskog Broda i Slavonije u prvoj polovici 20. stoljeća*

Pohađat će poslijediplomski doktorski studij Moderna i suvremena hrvatska povijest u europskom i svjetskom kontekstu (Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu) i ondje pripremati doktorsku disertaciju pod radnim naslovom „Tranzicija elita u razdoblju 1929 - 1947: primjer Slavanskog Broda“. Za časopise će pisati radove vezane uz tu tematiku i njezin nacionalni kontekst, kao i prikaze novih knjiga. Istraživat će u arhivima i knjižnicama u Zagrebu i Slavanskom Brodu.

12. Mica Orban-Kljajić, prof., stručna suradnica

Glavno područje rada: *Korespondencija iz Arhiva obitelji Brlić; građa na njemačkom jeziku za povijest Slavonije u 18. i 19. stoljeću*

Zajedno s M. Artukovićem priredit će i predati u tisak drugu knjige korespondencije braće Ignjata i Andrije Torkvata Brlića (serija *Građa iz Arhiva obitelji Brlić*, knjiga 2). Prevodit će s njemačkoga dijelove izvornih tekstova za knjigu *Zbirka izvora za povijest slavanskih šuma*. Prevodit će na engleski sažetke za isti časopis kao i za knjige u izdanju Podružnice. Prevest će jedan znanstveni rad s njemačkoga za časopis Podružnice.

13. Stručni suradnik (u postupku primanja na radno mjesto)

Izabrani stručni suradnik bavit će se obradom, priređivanjem za objavljivanje i istraživanjem arhivskog i drugog pisanog gradiva 19. i 20. stoljeća.

II.2. Organizacija znanstvenog rada

Podružnica je od 2012. godine započela redovito svake godine organizirati jedan tematski znanstveni skup u trajanju dva do tri dana. U svibnju 2020. planira organizirati, u suradnji s Filozofskim fakultetom Sveučilišta u Osijeku, znanstveni skup „Baranja kroz povijest“ (u povodu 100. obljetnice podjele Baranje prema Trianonskom ugovoru iz 1920).

U 2020. godini Podružnica namjerava prijaviti na natječaj Hrvatske zaklade za znanost barem jedan novi istraživački projekt koji će se voditi u Podružnici.

Podružnica će sudjelovati u organizaciji i provedbi drugih istraživačkih projekata i znanstvenih ili stručnih skupova, radionica i okruglih stolova, kao što je manifestacija Dani Matije Petra Katančića (Valpovo) i sl.

III. Izdavačka djelatnost

Osim znanstvenoistraživačkog rada, Podružnica od svojih početaka razvija i bogatu izdavačku djelatnost. Tijekom 2020. Podružnica će nastojati objaviti sljedeće naslove:

- *Prilozi za povijest Broda i okolice*, knjiga 4, ur. Dinko Župan (zbornik radova);

- Milan Vrbanus (ur.): *Vino i vinogradarstvo u povijesti Slavonije, Srijema i Baranje*, zbornik radova znanstvenog skupa;
- Mato Artuković: *Hrvatsko-židovski i srpsko-židovski odnosi u drugoj polovici 19. stoljeća* (zbirka rasprava);
- Miroslav Akmadža: *Crkva i država: Dopisivanje i razgovori između predstavnika Katoličke crkve i komunističke državne vlasti u Jugoslaviji*, sv. 5: 1969-1972. (izdanje izvorne građe);
- Fazileta Hafizović: *Osmanski popisi Pakračkog sandžaka 1565. i 1584.* (izdanje izvorne građe);
- Stanko Andrić: *Bazilijanski i benediktinski samostan sv. Dimitrija u Srijemskoj Mitrovici* (monografija);
- Mato Artuković i Mica Orban Kljajić (prir.): *Građa iz Arhiva obitelji Brlić*, knjiga II (kritičko izdanje izvorne građe);
- časopis *Scrinia Slavonica - Godišnjak Podružnice za povijest Slavonije, Srijema i Baranje Hrvatskog instituta za povijest*, sv. 20 (2020).

Navedeni izdavački plan Podružnica će ostvariti u mjeri koja, uz ostalo, ovisi o potporama MZOS i općenitim financijskim mogućnostima u 2020.

IV. Ostale djelatnosti (popularizacija znanosti, suradnja u nastavi itd.)

Osim znanstveno-istraživačkog rada, većina znanstvenika iz Podružnice bit će uključena (kao vanjski suradnici) u izvođenje **nastave na sveučilištima** te u mentorski rad i obrane magistarskih i doktorskih radova.

U sklopu aktivnosti u **popularizaciji znanstvenih spoznaja i rezultata**, Znanstvenici će također sudjelovati na okruglim stolovima, tribinama, predstavljanjima knjiga, televizijskim emisijama i držati javna predavanja. Podružnica će organizirati promocije svojih izdanja u Slavonskom Brodu i drugim mjestima.

Podružnica ima bogatu **znanstvenu knjižnicu** s preko 10.000 naslova knjiga i preko 500 naslova razne periodike, koja će kao i dosad biti otvorena javnosti za korištenje. Fond knjižnice će se nastaviti obogaćivati novim stručnim naslovima, putem razmjene i kupnje, u skladu s potrebama i prioritetima ustanove i njezinih istraživačkih projekata.

U stručnim i tehničkim službama Podružnice radit će 5 radnika (knjižničarka, tajnica, voditeljica računovodstva, stručni suradnik za izdavaštvo, domar-dostavljač), koji će obavljati svoje redovite poslove u skladu s opisima radnih mjesta, potrebama ustanove i odredbama Statuta Hrvatskog instituta za povijest.

U Slavonskom Brodu, 25. listopada 2019.

Predstojnik Podružnice:

Stanko Andrić
dr. sc. Stanko Andrić